

Plantevernmidler og forgiftning

Unormale tilstander og dødelighet i bigården kan ha ulike årsaker. En årsak kan være bruk av plantevernmidler i nærheten.

Alle plantevernmidler må igjennom en omfattende godkjenningssprosedyre før de kommer på markedet. Blant annet testes de for skadelige effekter på bier. Mange plantevernmidler har ingen virkning på bier i det hele tatt, og andre har et bruksområde som gjør at de er uaktuelle i denne sammenheng.

Det antas at gal bruk av plantevernmidler kan føre til rester i honningen dersom biene trekker nektar fra sprøytede planter.

Ved mistanker om skader påført av sprøytemidler bistår Mattilsynet med innsamling av døde bier som sendes til NIBIO for analyse. Mattilsynet har også ansvaret for å sjekke sprøytejournaler ved mistanke om feil bruk av sprøytemidler. Dette er viktig i forhold til eventuelle erstatningskrav ovenfor den/de som sprøyter, eller i en eventuell forsikringssak.

Forskrift om plantevernmidler

FOR-2015-05-06-455 og medfølgende retningslinjer for klassifisering og merking av plantevernmidler samt utforming av etikett regulerer bruken av plantevernmidler i Norge. Preparater som er giftige for bier etter disse kriteriene skal merkes med følgende sikkerhetssetning: « Giftig for bier ». Disse preparatene skal også ha biesymbol i advarselstet. Preparater skal merkes dersom akutt oral eller kontakt giftighet (LD50 eller LC50) for preparat, virksomt stoff eller evt. nedbrytningsprodukter er mindre eller lik 11 µg pr. bie, eller hvis farekvotienten $Q_h > 50$. Farekvotienten, Q_h for bier defineres som dose (g/ha) delt på henholdsvis oral- eller kontaktgiftighet. Et preparat kan også merkes selv om det bare gir effekter på bielarver.

Under bruksrettledningen kan følgende setninger stå uthevet dersom dette er aktuelt ut i fra bruksområde (gjelder ikke for hobbypreparater): « Preparatet må ikke brukes på eller over blomstrende vegetasjon i den tid av døgnet som pollinerende insekter flyr (kl. 0400 til kl. 2300 dersom temperaturen overskrider 10 °C, eller kl. 0600 til kl. 2200 dersom temperaturen ikke overskrider 10 °C) ».

For biegiftige plantevernmidler som er dokumentert persistente brukes bare setningen: « Preparatet må ikke brukes på eller over blomstrende vegetasjon ». Med blomstrende vegetasjon menes frukttrær, bærbusker, frøkulturer, ugras og andre planter med blomster som tiltrekker bier og andre pollinerende insekter

Lurer du på hvilke sprøytemidler som brukes til sprøyting av ulike planter og om de er giftige for bier eller ikke. Dette kan sjekkes på Plantevernguiden (www.plantevernguiden.no).

Frastøtende virkning av plantevernmidler på bier

Ulike plantevernmidler har forskjellig virkning på honningbier. Noen preparater har en sterkt frastøtende virkning, andre er moderat frastøtende eller nøytrale. Det finnes også preparater som er moderat tiltrekkende på honningbier.

En del av de frastøtende preparatene er ikke forbudt å bruke i åpen blomst. Dyrkeren bør likevel i størst mulig grad velge preparater som ikke er frastøtende på honningbiene.

Den som bruker plantevernmidler galt har det fulle ansvar for de skadevirkninger dette måtte få på annen manns eiendom. Ved mistanker om skader påført av sprøytemidler bistår Mattilsynet med innsamling av døde bier som sendes til Bioforsk for analyse. Mattilsynet har også

ansvaret for å sjekke sprøytejournaler om feil bruk av sprøytemidler. Dette er viktig i forhold til eventuelle erstatningskrav ovenfor den som sprøyter eller i en forsikringssak.

Preparater med frastøtende virkning kan føre til at honningbiene foretrekker andre nektar- og pollenkilder dersom disse finnes i nærheten. Resultatet kan bli mangelfull pollinering på tross av rikelig med bier i området.

Erstatning for sprøyteskader på bier

Får man mistanke om sprøyteskader på biene (ofte ved at man finner mange døde bier foran flyhullet til kuben), skal man kontakte Mattilsynet. En representant derfra skal være med å ta prøver av de døde biene. Kontakt pesticidlaben på NIBIO for instruks for forsendelse pesticidlab@nibio.no

Sendes ikke biene umiddelbart, bør de oppbevares i en fryseboks til de blir sendt. Det er relativt lett å påvise sprøyteskader på biene. Dette gjelder også dersom skaden oppdages først en del dager etter at skaden har skjedd.